

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízдила a JUDr. Jiřího Pally v právní věci žalobce: JUDr. M. B., advokát, proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní třída 16, Praha 1, zastoupené JUDr. Janem Sykou, advokátem, se sídlem Školská 12, Praha 1, proti rozhodnutí žalované ze dne 10. 5. 2005, sp. zn. K 17/03, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 18. 3. 2008, č. j. 8 Ca 260/2005 - 53,

takto:

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žalobci **se** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává**.

Odůvodnění:

Žalovaná (dále jen „stěžovatelka“) napadá rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 3. 2008, č. j. 8 Ca 260/2005 - 53, kterým bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího senátu České advokátní komory (dále jen „ČAK“) ze dne 10. 5. 2005, sp. zn. K 17/03.

V kasační stížnosti stěžovatelka namítla, že Městský soud v Praze se ve věci dopustil nesprávného právního posouzení a nepřihlédl rovněž k části provedených důkazů a části její argumentace. Stěžovatelka zdůrazňuje, že bylo prokázáno, že žalobce jako advokát odmítl na výzvu svého klienta (obchodní společnost) ze dne 28. 1. 2002 vydat dokumentaci, kterou měl k dispozici jako její právní zástupce. Nesprávné právní posouzení věci má spočívat v tom, že soud sice uznal, že žalobce věděl podle zápisu v obchodním rejstříku, kdo je osobou oprávněnou jednat za obchodní společnost, tedy za jeho klienta, avšak neshledal v odmítnutí dokumentaci takové osobě vydat porušení povinnosti žalobce

podle ustanovení § 16 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákona o advokacii“), tím méně podle ustanovení § 16 odst. 2 a § 17 téhož zákona.

Dále stěžovatelka namítá, že soud pochybil, pokud se ve svém rozhodnutí nezmínil o ustanovení čl. 9 odst. 1 a 2 Pravidel profesionální etiky advokáta, které stěžovatelka ve svém rozhodnutí užila rovněž jako součást právní kvalifikace žalobou napadeného rozhodnutí; podle názoru stěžovatelky se Městský soud v Praze s touto částí kvalifikace nevypořádal. Pokud Městský soud v Praze konstatoval, že bylo-li jednání žalobce motivováno nikoliv svévolí, ale zájmem sloužit klientovi - přičemž opak toho nebyl prokázán - pak nelze mít za to, že by žalobce porušil ustanovení § 16 odst. 1 zákona o advokacii jinak než pouze ve formální rovině, a pokud konstatoval, že nebylo zjištěno nic, co by odůvodňovalo závěr, že by snad žalobce poškodil či ohrozil zájem klienta, stěžovatelka namítá obsah svého vyjádření k žalobě z 11. 11. 2005 (konkrétně části 1, 2, 3), s nimiž se Městský soud v Praze podle jejího názoru rovněž nevypořádal. Stěžovatelka trvá na svém přesvědčení, že podle ustanovení, o která opřela kvalifikaci skutku v žalobou napadeném kárném rozhodnutí, je povinností advokáta vydat klientovi dokumentaci na jeho výzvu. V případě, že klientem je právnická osoba, lze ze zápisu v obchodním rejstříku snadno rozpoznat, kdo je osobou oprávněnou za klienta jednat. Úvahy o tom, jaké jednání advokáta je či není ve prospěch klienta, nejsou na v místě v situaci, kdy klient požaduje svoji dokumentaci. Je samozřejmě na vůli klienta, jak se svojí dokumentací naloží, stejně tak jako je na vůli klienta, zda ponechá v platnosti nebo odvolá plnou moc. Úvahy o tom, co je či není ve prospěch klienta, je třeba ponechat pro jednání advokáta navenek vztahu mezi ním a klientem. Taková situace však předmětem tohoto řízení nebyla. Pokyn klienta k vydání dokumentace je dle stěžovatelky záležitost jednoznačná, zkoumání ve smyslu ustanovení § 16 odst. 1 věty druhé zákona o advokacii nevyžadující.

Dále stěžovatelka namítá, že žalobce při jednání 18. 3. 2008 velmi podrobně hovořil o tom, co pro předmětnou společnost dělal jako její (bývalý) předseda představenstva a jako právní zástupce. Hovořil o tom, jak na valné hromadě byl z funkce předsedy představenstva odvolán, a že s tímto rozhodnutím valné hromady nesouhlasí. Kromě toho je z řízení známo, že žalobce za společnost podepsal ručitelský závazek. Podle stěžovatelky žalobce „zabředl“ do vztahu s klientem natolik, že tím bylo ovlivněno jeho jednání advokáta jako právního zástupce. Motivem, pro který odmítl vydat dokumentaci, bylo především to, že neuznával výsledek valné hromady, který spočíval též v jeho odvolání z funkce předsedy představenstva. Takový motiv jednajícího, který je současně právním zástupcem, lze v konfrontaci s projevenou výzvou klienta označit za svévolí a za porušení povinností advokáta uložených v ustanoveních, která jsou v kárném rozhodnutí uvedena.

Dále stěžovatelka namítá, že jestliže soud v odůvodnění uvádí, že nebylo zjištěno nic, co by odůvodňovalo závěr, že by snad žalobce poškodil nebo ohrozil zájem klienta, pak je třeba konstatovat, že zmíněné normy nevyžadují, aby ke zjištění jejich porušení bylo poškození či ohrožení zájmu klienta prokazováno. O odpovědnosti za škodu pojednávají jiná ustanovení zákona o advokacii.

S ohledem na výše uvedené stěžovatelka navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobce ve svém vyjádření označil kasační stížnost za účelově podanou, vedenou snahou vyčerpat všechny opravné prostředky, a dále se v meritu omezil na souhlasné stanovisko s názorem Městského soudu v Praze.

Ze správního a soudního spisu zjistil Nejvyšší správní soud tyto pro rozhodnutí podstatné skutečnosti:

Stěžovatelka, jako správní orgán prvního stupně, se jednáním žalobce, které později bylo charakterizováno jako kárné provinění, začala zabývat na podnět Mgr. T. V., advokáta, ze dne 11. 10. 2002. Mgr. V. ve své stížnosti adresované stěžovatce uvedl, že je advokátem a zároveň od 27. 11. 2000 předsedou představenstva jisté akciové společnosti. Ve stížnosti uvedl, že žalobce byl jeho předchůdcem od roku 1992, v roce 1996 se funkce předsedy představenstva vzdal, aniž se však konala valná hromada společnosti, která by tento úkon vzala na vědomí. Vedle toho byl žalobce pro společnost činný jako advokát na základě plné moci. Dne 25. 9. 2000 žalobce svolal konání valné hromady, na kterou se Mgr. V. dostavil jako, podle svých slov, tehdejší jediný akcionář. Na této valné hromadě žalobce oznámil, že se vzdal funkce předsedy představenstva, načež Mgr. V., jako jediný akcionář, jmenoval sám sebe novým předsedou představenstva. Poté, jak tvrdil a doložil kopiemi dopisů, opakovaně žalobce žádal jako bývalého předsedu představenstva a zároveň advokáta vykonávajícího právní zastoupení společnosti o vydání účetních a jiných dokladů týkajících se chodu společnosti, včetně dokumentace o právním zastoupení. Tyto dokumenty však žalobce odmítl vydat s tím, že zpochybňoval existenci akcií společnosti a oprávněnost jejich držby Mgr. V.

Žalobce ve vyjádření k této stížnosti ze dne 19. 11. 2002 uvedl, že Mgr. V. neuvedl ve své stížnosti podstatná fakta, pro něž žalobce odmítal dokumentaci vydat. Žalobce uvedl, že Mgr. V. se skutečně zúčastnil 25. 9. 2000 mimořádné valné hromady akciové společnosti, ovšem předložil pouze k nahlédnutí zatímní list, aniž jej vydal z ruky. Zatímní list se jevil jako pravý, nicméně Mgr. V. nechtěl uvést, zda akcie patří jemu, nebo někomu jinému, či zda někoho zastupuje na základě plné moci. Vzhledem k těmto pochybnostem a vzhledem k tomu, že akcionář má povinnost nabytí akcií oznámit společnosti, to však Mgr. V. neučinil, žalobce nepovažoval valnou hromadu za platnou, což 29. 9. 2000 Mgr. V. oznámil. Žalobce dále uvedl, že Mgr. V. se přes rok neozval, o „převzetí“ společnosti nijak neusiloval, teprve na konci ledna 2002 ho začal vyzývat k předání dokumentů. Žalobce z výpisu z obchodního rejstříku posléze zjistil, že dne 27. 11. 2000 se měla konat další valná hromada společnosti, přičemž na ní opět jako jediný akcionář vystupoval Mgr. V., který se měl prokázat hromadným certifikátem (podle slov žalobce nebyl ale hromadný certifikát společností nikdy vydán) na 4017 akcií na majitele. Vzhledem k tomu, že o konání této valné hromady žalobce ničeho nevěděl, vzhledem k tomu, že návrh na zápis změn byl podán až 3. 5. 2001 a rozhodnutí o změnách bylo vydáno až 7. 11. 2001 a v Obchodním věstníku zveřejněno až 9. 1. 2002, žalobce nabytí dojmu, že postup Mgr. V. byl volen úmyslně k zakrytí machinací s akciemi, neboť s ohledem na znění § 183 ve spojení s § 131 obchodního zákoníku bylo již nemožné napadnout neplatnost valné hromady. Proto se rozhodl věc předat orgánům činným v trestním řízení i s dokumenty týkajícími se společnosti. V tomto smyslu informoval i Mgr. V.

Předseda kontrolní rady stěžovatelky, vycházející z těchto skutečností, podal na žalobce dne 5. 3. 2003 kárnou žalobu pro skutek spočívající v tom, že „na výzvu svého klienta ze dne 28. 1. 2002 obchodní společnosti S. B., a. s., odmítl vydat dokumentaci, kterou má k dispozici jako právní zástupce“. Tento skutek kárný žalobce kvalifikoval následovně: „tedy při výkonu advokacie nechránil a neprosazoval práva a oprávněné zájmy klienta, nejednal čestně a svědomitě, přičemž svým postupem snižoval důstojnost a vážnost advokátního stavu“. Tuto právní kvalifikaci skutku pak kárný žalobce subsumoval jako porušení povinnosti podle § 16 odst. 1 a 2 zákona o advokacii a dále § 17 téhož zákona v návaznosti na čl. 9 odst. 1, 2 a 4 Pravidel profesionální etiky advokáta. Kárný žalobce svůj návrh odůvodnil jednak popisem skutkových okolností popsanych Mgr. V. a žalobcem, jednak uvedl, že žalobce podle jeho názoru neměl jako advokát právo přezkoumávat rozhodnutí jediného akcionáře svého klienta o jmenování představenstva a činit si samostatný úsudek o tom, zda ho vyzývá oprávněná osoba. Kárný žalobce pak v závěru odůvodnění žaloby uvedl, že žalobce (tedy kárně obviněný) porušil závažným způsobem povinnosti advokáta uvedené v § 16 odst. 1 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 9 odst. 1, 2 a 4 Pravidel profesionální etiky advokáta zejména tím, že klienta řádně neinformoval na jeho výzvu o vyřizování jeho věcí, neposkytoval mu vysvětlení a podklady potřebné pro uvážení dalších příkazů a poté, co jej klient vyzval k vydání všech písemností, které mu byly při zastupování svěřeny nebo které z projednávaných věcí povstaly, písemnosti vydat odmítl.

V řízení před stěžovatelkou jako správním orgánem prvního stupně o kárné žalobě z hlediska skutkových zjištění, jak vyplývá ze zápisů o jednání kárného senátu ze dne 5. 9. 2003 a 26. 11. 2004, nedošlo k žádným významným posunům od skutkové situace, jak ji nastínil Mgr. V. ve své stížnosti a žalobce ve svém vyjádření k této stížnosti. Žalobce pouze tyto skutečnosti obohatil o podrobné vyličení poměrů ve společnosti v letech 1992 – 1996, resp. až do roku 2000. V roce 1996 se funkce předsedy představenstva vzdal, protože již v té době probíhaly podezřelé převody akcií společnosti a nebylo možné svolat valnou hromadu, jelikož identita akcionáře nebyla známa. Po dobu čtyř let tak existovalo vakuum ve vnitřní organizaci společnosti. Zároveň s odstoupením z funkce však byl žalobce ustanoven zástupcem společnosti jako advokát, přičemž jeho jednání mělo být podle vůle odstoupivšího představenstva nasměrováno k tomu, aby společnost byla předána nepochybnému akcionáři a aby byl zajištěn a případně získán zpět nemovitý majetek společnosti. V červenci 2003 pak veškeré dokumenty týkající se společnosti, jež obdržel od policie zpět, předal novému statutárnímu orgánu společnosti, který předání následně potvrdil. Mgr. V. v řízení jako svědek vypověděl v podstatě shodně jako ve stížnosti, nebyl však schopen vysvětlit, proč žalobci nevypověděl jako statutární orgán společnosti plnou moc. Výzvu žalobci k předání dokumentů adresoval se zpožděním cca 1 roku od jmenování do funkce, protože podle svých slov „mapoval“ majetkové vztahy společnosti.

Kárný senát kárné komise stěžovatelky pak vydal rozhodnutí, jímž žalobce uznal vinným ze skutku, jak ho vymezil kárný žalobce, a ztotožnil se i s jeho právní kvalifikací (s tím, že zúžil kvalifikaci o porušení čl. 9 odst. 4 Pravidel profesionální etiky advokáta). Při hodnocení zjištěného skutkového stavu vyslovila stěžovatelka jako správní orgán prvního stupně následující úvahu: „Provedeným dokazováním byly objasněny okolnosti skutku, který byl předmětem kárné žaloby. Je mimo vší pochybnost, že právní poměry v předmětné firmě, kterou kárně obviněný od roku 1996 zastupoval, byly v rozporu s platnými obchodněprávními předpisy, např. v situaci, kdy kárně obviněný připouští, že po dobu 4 let předmětná společnost

neměla statutární orgány, a přesto jako právní zástupce dále konal. Zřejmě klíčovým momentem pro motivaci kárně obviněného byla skutečnost, že v roce 1992 sám osobně podepsal ručitelský závazek v klientské věci, který ho vzhledem k výši pohledávky a skutečnosti, že dlužník neplatil, bytostně obrožoval. Výsledkem stěžovatele byly tyto okolnosti potvrzeny. Je zcela zřejmé, že jak stěžovatel, tak kárně obviněný měli pro své jednání i jiné motivace, než které se podávají ze zápisů o jednání kárného senátu. Tuto skutečnost nejlépe ilustruje prohlášení stěžovatele, který konstatuje, že k zásadnímu narušení důvěry mezi zástupcem a zastoupeným došlo na podzim roku 2000, přesto však k vypovězení plné moci kárně obviněnému nepřistoupil. Z provedeného dokazování je zřejmé, že celá věc je značně skutkově i právně složitá a motivace jednajících osob nejsou zcela přehledné.“ Posléze se rozhodnutí stěžovatelky zabývá právní kvalifikací žalobcova skutku; právní úvahy stěžovatelky považuje Nejvyšší správní soud za vhodné rovněž citovat v plné formě: „Klíčovou otázkou při posouzení viny kárně obviněného byla skutečnost, zda jeho odmítnutí vydat dokumentaci klientovi, poté co byl o ni dne 28. 1. 2002 požádán, byla v souladu s právem. Tuto povinnost kárně obviněnému ukládá ustanovení § 27 odst. 3 věta třetí obchodního zákoníku, kde se stanoví, že skutečnosti zapsané do obchodního rejstříku jsou účinné vůči každému ode dne zveřejnění. Sám kárně obviněný ve svém vyjádření učinil nesporným, že fakt zápisu stěžovatele do obchodního rejstříku mu byl v době výzvy znám. Na svoji obhajobu kárně obviněný uvádí, že měl podklad pro podezření z trestného činu podvodu. Dále uvádí, že měl pochybnosti o tom, kdo je pravým akcionářem společnosti a jednal v zájmu svého klienta tím, že dokumentaci společnosti odmítl vydat. Tato obhajoba kárně obviněného byla vyvrácena provedenými důkazy. Především je potřeba důrazně prohlásit, že je zásadně nepřípustné, aby advokát nahrazoval nalézání práva podáním orgánům činným v trestním řízení. Ostatně ani v trestním oznámení ze dne 20. 4. 2002 se popis skutku, který by alespoň zhruba materializoval podezření kárně obviněného, nepodává. Stejně tak z předloženého usnesení PČR ze dne 8. 3. 2004, ani z výroku rozhodnutí ve smyslu § 159a odst. 2 trestního řádu, ani z jeho odůvodnění není zřejmé, natožpak aby bylo prokázáno, že se skutečně trestný čin stal.“

Žalobce se proti rozhodnutí stěžovatelky bránil odvoláním, v němž akcentoval podezřelé okolnosti převodu akcií, nejednoznačné vystupování Mgr. V. jako držitele akcií a poukázal na to, že usnesení policejního orgánu naopak potvrzuje, že zatímní list, jímž se Mgr. V. na valné hromadě prokazoval, byl již v 90. letech převeden neoprávněně, přičemž řetěz tohoto neoprávněného převodu vede až k Mgr. V.

V odůvodnění rozhodnutí o odvolání odvolací senát stěžovatelky uvedl, že přezkoumal na základě odvolání žalobce výroky rozhodnutí kárného senátu i správnost řízení, které tomuto rozhodnutí předcházelo, přihlédl i k vadám, jež nebyly v dovolání vytýkány. Dospěl pak k závěru, že kárný senát rozhodl správně, pokud jde o vinu žalobce, a že jeho rozhodnutí je správně ve všech výrocích řádně odůvodněno, a tudíž ani vzhledem k odvolání žalobce, které nepřináší žádné nové skutečnosti ve věci samé, nezbylo odvolacímu senátu, než v otázce viny uzavřít tak, jak učinil kárný senát. Odvolací senát poznamenal, že žalobce mimo vlastní poskytování právní služby se aktivně zapojuje do činnosti společnosti, což může vést i ke značným konfliktům ve vztahu k zákonu o advokacii. Zapojování se do společnosti jinak než poskytováním právní služby se jeví z obecného hlediska velmi často nevhodným a v mnohých případech i odporujícím zákonu o advokacii.

Žalobce se následně žalobou podanou k Městskému soudu v Praze domáhal zrušení uvedeného rozhodnutí odvolacího senátu stěžovatelky. Žalobce v žalobě uvedl, že rozhodnutí o vině žalobce je založeno na dvou souvisejících tezích, tedy jednak že advokát je vázán pokyny klienta a jednak že to, kdo je považován za klienta, vyplývá z ustanovení § 27 odst. 3 věta třetí obchodního zákoníku. Zatímco první teze je nesporná, byl žalobce přesvědčen o tom, že druhá teze vzhledem ke konkrétním okolnostem této věci aplikovatelná není. Podstatou ustanovení § 27 odst. 3 obchodního zákoníku je úprava vztahů mezi tím, koho se zápis týká, a třetí osobou, avšak jistě tím není řešena situace, kdy je zřejmé, že zápis v obchodním rejstříku je proveden nejen v rozporu se zákonem, ale že by navíc takovým zápisem mohlo dojít ke spáchání trestné činnosti. Žalobce přitom měl důvod pochybovat o pravosti a platnosti zatímního listu i hromadného certifikátu, které jako jediné mohly případného majitele opravňovat k provádění změn uvnitř společnosti. Pokud by se prokázalo, že tyto listiny nejsou pravé, byly by zcela neúčinné některé úkony jejich držitelů, ač by tyto neplatné podklady mohly vést k „řádnému“ zápisu v obchodním rejstříku, a tím k faktickému převzetí společnosti. Právě toho se žalobce obával, a proto odmítl stěžovateli klientský spis vydat.

Žalobce dále poukázal na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 1. 2005, sp. zn. 6 As 36/2003 - 115, z něhož vyplývá povinnost v řízení o kárném provinění advokáta uplatňovat zásadu „in dubio pro reo“, postupovat tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a respektovat presumpci neviny a volného hodnocení důkazů. Žalobce je přesvědčen, že v projednávané věci nebyl řádně zjištěn skutkový stav věci a že je sporné i hodnocení důkazů, takže o tom, zda se žalobce skutečně dopustil kárného provinění, lze mít pochybnosti.

Stěžovatelka ve vyjádření k žalobě konstatovala, že žalobce nepopřel svou vědomost zápisu v obchodním rejstříku, avšak nadále se hájil svým hodnocením tohoto zápisu. Kárným senátům pak vytkl, že neřešily klíčovou a zásadní otázku, že žalobce měl pochyby o tom, kdo je fakticky klientem a či zájmy má vlastně hájit, tedy zda je to osoba, která se jako klient prezentuje nebo je to jiná, třetí osoba. Podle názoru stěžovatelky si však tuto otázku měl vyřešit sám žalobce. Pokud je stav právnické osoby takový, že nelze postavit najisto, kdo jsou osoby oprávněné jejím jménem jednat, je třeba tuto situaci urychleně vyjasňovat, a nepodaří-li se to, trvá situace, kdy klient - právnická osoba - neposkytuje potřebnou součinnost, čímž je narušena potřebná důvěra mezi klientem a advokátem, a vznikají tak podmínky pro ukončení právních služeb. Žalobce však byl omezen v možnosti ukončení právní pomoci tím, že se ve společnosti angažoval nad míru poskytování právní služby a toto jeho angažmá mu svazovalo ruce při volném rozhodování nezávislého advokáta. O tomto skutkovém stavu nejsou pochybnosti a nebyl tedy důvod aplikovat zásadu „in dubio pro reo“. Pokud se kárný senát zmínil o tom, že celá věc byla skutkově i právně složitá, měl tím na mysli situaci žalobce ve vztahu ke klientovi.

Městský soud v Praze v napadeném rozhodnutí uznal žalobu jako důvodnou a napadené správní rozhodnutí zrušil. Dospěl při tom k závěru, že pro rozhodnutí ve věci bylo podstatným posoudit, zda odmítnutí žalobce splnit pokyn Mgr. V. je totožné s odmítnutím splnit pokyn klienta ve smyslu ustanovení § 16 odst. 1 zákona o advokacii se všemi následujícími dopady, jak je formulovaly kárné senáty stěžovatelky.

Soud konstatoval, že od samého počátku věci nebylo sporu o tom, že klientem žalobce byla obchodní společnost S. B., a. s., tedy právnická osoba, nikoliv jakákoliv osoba fyzická. Z ustanovení §§ 184 až 201 obchodního zákoníku pak vyplývá, jaké orgány za akciovou společnost jednají, přičemž není sporu o tom, že subjekty jednajícími za akciovou společností jsou v konečném důsledku konkrétní fyzické osoby. Byla-li tedy klientem žalobce akciová společnost, bylo pro něj nepochybně relevantní vědět, která - nebo které - konkrétní fyzické osoby mají právo za tuto právnickou společnost jednat. Podle ustanovení § 27 odst. 3 věta třetí obchodního zákoníku ve znění účinném do 30. 6. 2005 platilo, že skutečnosti zapsané do obchodního rejstříku jsou účinné vůči každému ode dne jejich zveřejnění; vůči tomu, komu bylo známo provedení zápisu v obchodním rejstříku, jsou však účinné ode dne tohoto zápisu. Pro rozhodnutí věci je podle soudu klíčovým pojem klienta a totožnosti osob oprávněných za něj jednat. Měl-li žalobce dostát své povinnosti podle ustanovení § 16 odst. 1 zákona o advokacii, tedy chránit a prosazovat jeho práva a oprávněné zájmy a řídit se jeho pokyny, pak musel především vědět, kdo - tedy jaká fyzická osoba - je oprávněna za něj jednat. Stěžovatelka měla za to, že v tom se měl žalobce řídit zápisem v obchodním rejstříku a nenechat se ovlivňovat tím, co znal a věděl z další své činnosti týkající se obchodní společnosti. Městský soud v Praze došel k odlišnému názoru. Podle jeho mínění se advokát nemůže dostatečně zhostit své povinnosti podle ustanovení § 16 odst. 1 zákona o advokacii vždy jen tím, že bude jednat na základě informací pocházejících z veřejných listin a seznamů. Jeho odpovědnost je podle názoru soudu širší, protože advokát při plnění svých povinností musí mít možnost brát v úvahu též informace získané jinak, jsou-li pro jeho činnost ve prospěch klienta relevantní. Sama skutečnost, že žalobce při svém jednání vzal v úvahu nejen to, co bylo zapsáno v obchodním rejstříku, ale i to, co mu bylo známo z jeho vlastní činnosti, neznamená porušení § 16 odst. 1 zákona o advokacii.

Žalobce tedy měl podle Městského soudu v Praze možnost uvážit, zda požadavek na vydání dokumentace uplatněný Mgr. Tomášem Váchou je pokynem klienta či nikoliv, a vzít při tom v úvahu nejen to, co bylo zapsáno v obchodním rejstříku, ale i to, co mu bylo známo z jiných zdrojů a co oprávnění Mgr. V. jednat jménem klienta zpochybňovalo. Bylo-li jednání žalobce motivováno nikoliv svévolí, ale zájmem sloužit klientovi - přičemž opak toho nebyl prokázán - pak nelze mít za to, že by žalobce porušil § 16 odst. 1 zákona o advokacii jinak než pouze ve formální rovině.

Stěžovatelka je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti, neboť byla účastníkem řízení, z něhož napadené rozhodnutí Městského soudu v Praze vzešlo (§ 102 s. ř. s.), a tuto kasační stížnost podala včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). V kasační stížnosti uplatňuje důvody, které lze podle obsahu subsumovat pod ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Nejvyšší správní soud za této situace napadený rozsudek Městského soudu v Praze v mezích řádně uplatněných kasačních důvodů a v rozsahu kasační stížnosti podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. přezkoumal, přitom dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Předmětem sporu, který je vymezen kasační stížností, je právní závěr o tom, zda zápis statutárního orgánu akciové společnosti do obchodního rejstříku nesporně identifikuje oprávněného jednat za klienta ve vztazích mezi klientem a advokátem při výkonu advokacie, a to i v případě, že advokát má pochybnost o legalitě zápisu.

Stěžovatelka argumentuje principem materiální publicity zápisů v obchodním rejstříku ve smyslu § 27 odst. 2 a 3 (zejména odst. 3) zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obchodní zákoník“), přímo konstatuje (viz výše), že odmítnutí vydat dokumentaci klientovi (rozuměj statutárnímu zástupci klienta podle obchodního rejstříku), je porušení povinnosti uložené právě ustanovením § 27 odst. 3 věty třetí obchodního zákoníku. S takovou interpretací uvedeného ustanovení nemůže Nejvyšší správní soud souhlasit.

Jak již bylo naznačeno, ustanovení § 27 odst. 2 a 3 obchodního zákoníku v zákonné podobě zakotvují tzv. princip materiální publicity obchodního rejstříku, někdy též nazývaný (což je pro účely další argumentace dobré vyzdvihnout) **princip dobré víry v rejstříkový zápis**. Spolu s principem formální publicity (§ 27a odst. 1 obchodního zákoníku) je základním nástrojem, jak vytvořit bezpečné obchodní prostředí tím, že **ochrání dobrou víru** jednajících v obchodním styku. Obchodní rejstřík, jak je zřejmé již z pouhého znění zákona a jak konstatuje shodně i doktrína, je totiž nástrojem, který reaguje na to, že konkurenční podmínky trhu vyžadují, aby účastníkům trhu byla zajištěna co možná největší bezpečnost obchodního styku. Stanovením právní povinnosti zaznamenávat ve veřejných seznamech skutečnosti pro obchodní styk významné se umožňuje, aby se kdokoli mohl snadno seznámit s těmito rozhodnými skutečnostmi, a zakotvením principu materiální publicity se chrání dobrá víra takových osob, pokud jednají v důvěře v takový zápis. Pouze v tomto kontextu je třeba chápat stěžovatelkou zmiňované ustanovení § 27 odst. 3 věty poslední obchodního zákoníku. Sama tato věta, bez souvislosti s ustanovením § 27 odst. 2 obchodního zákoníku, neznamena nic. Slova o tom, že skutečnosti zapsané v obchodním rejstříku jsou účinné vůči každému ode dne jejich zveřejnění (nadto ještě s dodatkem, který stěžovatelka ve své argumentaci nezmiňuje – viz slova za středníkem), lze chápat pouze v kontextu s ustanovením druhého odstavce. Oba odstavce totiž ve svém souhrnu naplňují požadavek po publicitě zápisů v obchodním rejstříku v materiálním smyslu. Zmíněný odstavec třetí § 27 obchodního zákoníku zakotvuje tzv. pozitivní stránku principu publicity v materiálním smyslu, která zajišťuje, že skutečnosti zapsané v obchodním rejstříku bude možno namítat až od okamžiku skutečné veřejné známosti. Obsahem zmíněného odstavce třetího je proto pravidlo (pokud se aplikuje § 27 odst. 2 a 3 vcelku, nikoliv pouze vytržený z kontextu), že skutečnosti zapisované do obchodního rejstříku jsou účinné vůči všem zásadně **až** zveřejněním (tj. od chvíle publikace v Obchodním věstníku), ledaže byl dané osobě znám již samotný zápis. Jde pouze o časové pravidlo, které vymezuje moment, od něhož jsou rejstříkové zápisy materiálně publikovány. Tuto pozitivní stránku materiální publicity pak doplňuje negativní stránka materiální publicity zakotvená v § 27 odst. 2 obchodního zákoníku, z níž vyplývá, že proti tomu, kdo jedná v důvěře v zápis do obchodního rejstříku, nemůže ten, jehož se zápis týká, namítat, že zápis neodpovídá skutečnosti. Z tohoto ustanovení tedy obecně vyplývá pouze to, že rejstříkový stav bude zásadně **považován za stav skutečný** pro toho, **komu není známo, že stav rejstříkový není v souladu se skutečným právním stavem**.

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že ustanovení § 27 odst. 3 obchodního zákoníku ani v nejmenším nestanoví jakoukoliv povinnost kohokoliv mít za to, že údaje v rejstříku zapsané odpovídají skutečnosti. Žalobce byl oprávněn na základě svých vědomostí o skutkových událostech ve společnosti mít pochybnost o tom, že stav do rejstříku zapsaný je protivný právu, a byl tedy oprávněn pochybovat o tom, že Mgr. V. je právoplatným

statutárním orgánem klienta žalobce. Má-li pak podle ustanovení § 16 odst. 1 zákona o advokacii advokát chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta (v posuzovaném případě tedy oné obchodní společnosti), pochybnost o legalitě zápisu statutárního orgánu do obchodního rejstříku nutně musí vést k obezřetnosti. Nejvyšší správní soud musí přisvědčit žalobcově námitce, že právě kdyby postupoval způsobem, jaký předpokládá stěžovatelka na základě své interpretace principu materiální publicity obchodního rejstříku, mnohem spíše by se dostal do rozporu se zájmy klienta, a tím do rozporu s pokynem ustanovení § 16 odst. 1 zákona o advokacii, než když odmítl Mgr. V. jako legitimní statutární orgán akceptovat. Stěžovatelka nijak nevyvrátila obhajobu žalovaného, že indicie, které měl k dispozici, ho vedly k pochybnostem o legalitě konání valné hromady v listopadu 2000, na základě jejíhož výsledku byl Mgr. V. až cca po roce zapsán do obchodního rejstříku jako statutární orgán společnosti, a že vzhledem k časovému odstupu od konání valné hromady již nemohl využít žádných jiných prostředků než se obrátit na orgány činné v trestním řízení. V tomto kontextu je výrok stěžovatelky v tom smyslu, že advokát nemá nahrazovat proces nalézání práva svým úsudkem a podáním trestního oznámení, výrokem nedůvodným, neboť se vůbec nijak nevypořádává s fakty, jež žalobce v kárném řízení přednesl. Poukaz na výsledek trestního řízení je v tomto kontextu zcela nepřipadný, neboť z povahy věci nelze hodnotit míru „oprávněnosti“ indicií k pojetí podezření konečným výsledkem procesu zjišťování, ať už trestního či jiného. V kontextu skutkové situace, jak byla v řízení před kárným senátem stěžovatelky ustálena (a dlužno poznamenat, že šlo o skutku o ustálení s mnohými nejasnostmi, jak ostatně konstatovala i sama stěžovatelka), tedy, jak oprávněně vyřkl Městský soud v Praze, nebylo nijak prokázáno, že by odmítnutí žalobce předat požadovanou dokumentaci Mgr. V. bylo z důvodů, které stěžovatelka vymezila, jakkoliv v rozporu s povinností advokáta chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta. Respektive platí, jak se vyjádřil Městský soud v Praze, že nebylo zjištěno nic, co by odůvodňovalo závěr, že by snad žalobce poškodil či ohrozil zájem klienta. V tomto výroku Městského soudu v Praze nelze shledat, jak se stěžovatelka snaží dovozovat, žádný akcent na zjišťování existence škodlivého následku a zaměnění znaku skutkové podstaty jednání v rozporu s § 16 odst. 1 zákona o advokacii se základními předpoklady vzniku odpovědnostního vztahu. Výpověď Městského soudu v Praze jasně směřuje k tomu, že v případě zkoumání, zda advokát svým jednáním (opomenutím) porušil povinnost ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o advokacii, je třeba zaměřit pozornost na skutečnost, zda jeho jednání či opomenutí mohlo mít ve své finalitě hypoteticky vůbec nějaký škodlivý vliv na prosazení práv či oprávněných zájmů klienta. S takovým požadavkem se Nejvyšší správní soud může ztotožnit.

Netoliko výše uvedené důvody však vedou Nejvyšší správní soud k pochybnostem o závěrech stěžovatelky v napadených rozhodnutích. Již sám základ vytýkaného skutku a jeho následná kvalifikace především s ohledem na ustanovení § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 9 odst. 1 Pravidel profesionální etiky advokáta vzbuzuje otázky, na něž rozhodnutí stěžovatelky nepodávají odpověď.

Stěžovatelka vytýká žalobci, že „na výzvu svého klienta ze dne 28. 1. 2002 obchodní společnosti S. B., a. s., odmítl vydat dokumentaci, kterou má k dispozici jako právní zástupce“, přičemž toto jednání kvalifikuje jako jednání, kterým „při výkonu advokacie nechránil a neprosazoval práva a oprávněné zájmy klienta, nejednal čestně a svědomitě, přičemž svým postupem snižoval důstojnost a vážnost advokátního stavu.“ Definice skutku a jeho

kvalifikace tedy předjímá, že dokumenty, které Mgr. V. po žalobci požadoval, měl žalobce jako advokát (pro jejich povahu) povinnost vydat, a že se jednalo o úkon, který se odehrával v rámci výkonu advokacie. Existenci obou těchto předpokladů však stěžovatelka ve svém rozhodnutí nijak nezduodňuje, byť jde o základní předpoklady pro to, aby v posuzovaném případě vůbec u žalobce ke vzniku kárné odpovědnosti došlo.

Nejvyšší správní soud musí upozornit na to, že kárným proviněním je podle § 32 odst. 2 zákona o advokacii závažné nebo opětovné zaviněné porušení povinností stanovených advokátovi nebo advokátnímu koncipientovi tímto nebo zvláštním zákonem nebo stavovským předpisem. Zákon o advokacii přitom v ustanovení § 1 odst. 1 vymezuje svou věcnou působnost tak, že upravuje podmínky, za nichž mohou být poskytovány právní služby, jakož i poskytování právních služeb advokáty (pro tuto činnost zavádí legislativní zkratku „výkon advokacie“). Z tohoto rozsahu věcné působnosti zákona o advokacii vyplývá, že kárným proviněním může být pouze konání či opomenutí, které má souvislost s výkonem advokacie v tomto smyslu. Nejvyšší správní soud se sice ve svém rozsudku ze dne 31. 5. 2004, č. j. 5 As 34/2003 - 52, vyslovil pro co nejširší pojetí pojmu „výkon advokacie“ v tom smyslu, že výkonem advokacie je třeba rozumět veškeré úkony, které souvisejí s poskytnutím právní služby advokátem, nikoliv pouze úkon poskytnutí služby samotné, přičemž ona souvislost může být i dosti vzdálená. Nicméně stále platí, že vazba jednání, které se klade v kárném řízení za vinu, na výkon advokacie (byť v širokém pojetí) musí existovat. Přitom nelze přehlédnout, že některé povinnosti stanovené zákonem o advokacii advokátům předpokládají zcela zjevně zvýšenou míru vazby na výkon advokacie *stricto sensu*, tedy na přímé poskytnutí právní služby advokátem. Přesně tak je tomu v případě povinností, jejichž porušení bylo kladeno za vinu žalobci, tedy jak § 16 zákona o advokacii, tak **zejména** čl. 9 odst. 1 Pravidel profesionální etiky advokáta ve spojení s § 17 zákona o advokacii (ustanovení čl. 9 odst. 2 Pravidel Nejvyšší správní soud nebere v potaz, neboť stěžovatelka patrně přehlédla, že neoprávněné nakládání s peněžními prostředky vůbec nebylo podstatou vytýkaného skutku a v odůvodnění se tímto obviněním odmítla zabývat). V této souvislosti Nejvyšší správní soud upozorňuje na výslovné znění marginální rubriky uvozující ustanovení čl. 9 Pravidel profesionální etiky advokáta, které naznačuje, že jde o povinnosti **v průběhu poskytování právní služby**. Stěžovatelka se ovšem nijak s vazbou vytýkaného jednání žalobce na výkon advokacie ve svém rozhodnutí nevypořádala. Přitom s ohledem na skutečnosti zjištěné (či spíše lépe řečeno nezjištěné) v průběhu kárného řízení zůstávala sporným vůbec povaha požadovaných „dokumentů“ a vztah mezi Mgr. V. a žalobcem. Vztahovaly se požadované dokumenty k činnosti žalobce jako advokáta, s ohledem na jasnou dikci čl. 9 Pravidel profesionální etiky advokáta dokonce úzce k poskytnutí právní služby? Nebo šlo mnohem spíše o listiny vztahující se k obchodnímu vedení společnosti, jimiž žalobce disponoval jako bývalý statutární orgán společnosti a které Mgr. V. požadoval jako statutární orgán nástupnický? I z výpovědí a přípisů Mgr. V. spíše vyplývalo, že požadoval dokumenty vztahující se k obchodnímu vedení společnosti, nikoliv dokumenty týkající se poskytování právních služeb žalobce jako advokáta. V tomto kontextu se nabízí rovněž otázka, zda lze z personální unie advokáta a (bývalého) statutárního zástupce společnosti vyvozovat, že i úkony vztahující se k činnosti statutárního orgánu mohou být nahlíženy jako úkony při „výkonu advokacie“? Ani jednu z těchto otázek si stěžovatelka nepoložila, přitom by se tak dalo i s ohledem na jednotlivá vyjádření žalobce v průběhu stížnostního řízení Mgr. V. očekávat. Nejvyšší správní soud znovu připomíná, že základem vytýkaného skutku, jak jej

stěžovatelka kvalifikovala, bylo porušení čl. 9 odst. 1 Pravidel profesionální etiky advokáta, tedy porušení informační povinnosti. Podle zmíněného ustanovení je advokát povinen klienta řádně informovat, jak vyřizování jeho věci postupuje, a poskytovat mu včas vysvětlení a podklady potřebné pro uvážení dalších příkazů. Jaký vztah měly požadované dokumenty k „vyřizování klientovy věci“? Co bylo onou „klientovou věcí“?

Pomine-li Nejvyšší správní soud neřešenou otázku, zda bylo lze jednání žalobce podřadit pod pojem „výkon advokacie“ ve výše naznačeném smyslu, musí konstatovat, že rozhodnutí stěžovatelky postrádá rovněž bližší vymezení, v čem je odmítnutí vydat „dokumentaci, kterou měl žalobce jako právní zástupce“ v rozporu s informační povinností ve smyslu čl. 9 odst. 1 Pravidel profesionální etiky advokáta. Nejvyšší správní soud v této souvislosti poukazuje na to, že v průběhu poskytování právní služby, resp. v průběhu existence vztahu právního zastoupení advokátem, advokát **nemá** povinnost dokumentaci vztahující se k poskytování služby klientovi vydávat. Bylo by to i nelogické, neboť by mu to znemožnilo službu poskytovat. Proto ostatně čl. 9 odst. 4 pravidel stanoví konsekventně, že advokát je povinen klientovi nebo jeho zástupci na jeho žádost vydat bez zbytečného odkladu všechny pro věc významné písemnosti, které mu klient svěřil nebo které z projednávání věci vznikly, **při ukončení poskytování právní služby**. Vztah právního zastoupení mezi obchodní společností a žalobcem však nikdy ukončen nebyl a stěžovatelka správně původně kárným žalobcem udávanou kvalifikaci skutku zúžila. Měl-li tedy žalobce porušit **informační povinnost** ve smyslu čl. 9 odst. 1 pravidel, proč je mu vytýkán skutek spočívající v **nevydání dokumentace** (o níž nadto není zřejmé, zda vůbec nějakou souvislost s „poskytováním právní služby“ má)? I s ohledem na tyto otázky se Nejvyšší správní soud ztotožňuje se závěrem Městského soudu v Praze, že se jeví potřebným umožnit stěžovatelce, aby se v dalším řízení pokusila přetrvávající nejasnosti v právní kvalifikaci skutku žalobce vyjasnit.

Nejvyšší správní soud neshledal s ohledem na výše uvedené kasační stížnost důvodnou, proto ji zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

O nákladech řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti proto nemá. To by měl žalobce vůči stěžovatelce. Protože však žádných nákladů neuplatňoval a protože není lze spisu zřejmé, že by mu v řízení nějaké náklady vznikly, Nejvyšší správní soud právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti žalobci nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. března 2009

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně

senátu

